

COSES DE LLEYDA

LOS ANTERROS

Les banderes

A la casa ahont hi ha algun mort
pósen per senya al balcó
unes banderes negrotres
fetes per tal ocasió.

Qui 'n pose quatre, qui deu,
qui una, qui sis, qui tres,
pus aixó tot consistix
an los gustos y 'ls calés.
Quant les veuhen pe'ls balcons,
pénse mes d' un forasté
si déu sé día de gala
ú la festa del carré:
y no falten astrangés
que pujen á dal del pis,
creguts de que allí hi deu viure
lo Cónsul del séu país.

Diu qu' aquestes tals banderes
lo menos tres sigles fa
que unes quantes Confraries
les van fe pera llogá;
y coste cada bandera
quatre ralets de llogué,
quatre més al Municipi
y altre ralet pel fossé:
ademés d' aixó, afeginhi
lo que s' aige de doná
als marruecos que les porten
quant lo mort van á anterrá.
De modo que per un día
y contant tot lo mes curt,
cada bandera d' aquelles
sisquere á mitg nap os surt,

y ancara d' aquí pochos días
lo Gubern hi posará
aquell recarrech de guerra
qu' á tots mos fa gemegá.
Mes d' aixó tan se nin done
al bon poble lleydatá;
pus que hi posen lo que vulguen
sas banderes lluhirá,
perque sab que son més célebres
segons un gran sabi ha dit,
que les que guarden á Atocha
allá á la Cort de Madrit
y 'l día que 's determine
de no ferles servi més,
les portarán al Museo
del carré, de Caballés,

Bachillerías

Quant es l' hora del anterro
la gent que te voluntat
se 'n va á la casa del mort
perque marche acompañát.
Los homens an sé á la porta,
despues de pensaseu be,
per no pujá les ascales
se queden tots al carré.
Les dones van dal al pis
tan sols per averiguá
lo que fan anquella casa
y veure tot com astá.
Reparen si hi ha mol lujo
ú si 'ls móbles son tronáts;

si la familia y paréns
ploren ú astán consolats.
Ni ha algunes que pregunten
si 'l mort va pugué testá,
qui va rebre 'l testament.
y an qui hu ha degut deixá.
Altres procuren sabé
qui la bossa haurá agafat,
perque 'l difunt, — segons elles, —
astabe mol ben forrat.
Y fins alguna averigüe
si aquell día han fet diná,
pus diu, que am semblants trastorns,
no 's gaire propi minjá.

La berlina

Mentres dal charren les dones,
compareix baix al carré
un traste per posá 'l mort,
que no sabem pas perquè,
ne dihent una *berlina*
com podrien dí un *cupé*;
pus qualsevol trobará
que semble mes aviát
un ascriptori am faldilles
d' algun magatsém de blat.
Lo sert es qu' aquell trastot
no 'l antent tothom que vol
pus quant passe pel carré
dixeu que camine sol.
Mes si feu la vista grossa
y ben be hus hu repareu,

per baix de les faldillotes
fins vuit péus hi contareu:
y es qu' á dins del ascriptori
quatre homens tapats hi van
que 'l fan caminá com volen
com quant porten lo jagant.

Lo coche

Aquell que no vol berlina
se 'n va á llogá 'l «Coche Bo»
que 's una cosa grandiosa
y ademés done mol to.
Figureus un caixonót
y adamunt quatre piláns
qu' aguanten una corona
am quartines pels voltans;
tot pintat de groch y negre
y am sarrellots de cotó,
y tan carregát de sutja
que dihuent que fa pudó.
Per guiá aquet coche artístich
fins quatre fossés hi van,
que lluhixen, am mol garbo
un terno bo y elegant:
porten bruses de llustrina
y pantalon de vellut,
sabates de drap, y gorra,
tot de coló de Garrut.
Arroseguen lo tal coche
am gran pausa y magestat,
dos caballs que van comprá
á la fira del Picat;
mes als pobres, tot subint
los sol agarrá un desmay;
y es, que han sentit parlá d' ordi,
pero que no n'han vist may.

Vanitats

Per fe 'l guapo, mols presenten
ben guarnides les tauts
am sarrells, anses y borles
de plata, seda y velluts:
pero aquestos grans adornos
los hi posen solament
perque quan passe l' anterro
hu pugue veure la gent;
pus an sen á fora 'l Pont
ú tot lo més al Garrut,
ya astá 'l fusté preparát
per desguarní la taut:
y ánses, borles y sarrells
hu trau tot y seu ardu
per pugueu torná á llogá
sempre que hu demane algú.
També hi posen grans coronas
de quincalla y flos del hort
am moltes lletres daurades
y unes sintes de gran port.

Antes no mes coronaben
als héroes, mártirs y sans;
ara 's corone á tothom
lo mateix petits que grans.
Ademés d' aquestos guapos,
quant lo mort es regidó
ordene l' Ajuntament
sens mes averiguació,
que posen dol á les Trampes
com proba de gran doló
y assistixuen al anterro
davant de la professó.
Pero aixó sinyós pahers,
segons la véu general,
an contra de sé un obsequi,
es pe 'l difunt un gran mal;
pus la gent quan veu l' anterro
solen di per bon consól
—lo mort serie trampista
quant les Trampes porten dol—
Convé, pus, á sa Esselensia
que desde aquí amb andavant
lo dol que fa du á les Trampes
val més que 'l pose al Jagant;
perque aixís evitará
que quant mort un regidó,
mosseguen la gent sa honra
sense motiu ni rahó.

La professó

Quan astá l' anterro á punt,
arrenque la professó:
van davant les grans banderes
que penjaben al balcó.
Lo *Cuerpo de Abanderados*
¡repalleta y que 's lluit!
alguns no porten camisa
y van ansenyant lo pit;
altres ni ha qu' arrosseguen
la sabata á retaló;
algun du 'l cap ple de palles
y un tros de pa al buchacó;
ni ha que 'ls cáu la moquilla;
altres que la seba 'ls surt;
alguns que 'l jach los ve llarch
y altres lo pantalon curt.
Adetrás de les banderes
seguix la Comunitat,
y entremitg los cantadós
que son tots de calitat.
Despues d' aixó ve 'l calabre;
aluego, con cap de dol,
un quants parents del difunt,
y adetrás tothom que vol:
mes ara hi ha alguns anterros
que Deu sab perque sirá,
los presidixen persones
que am lo mort res los hi va;
de modo que al dals lo pésame,
com amb ells no 'ls pése re,

deuhen dí teninse 'l riure,
—y á mi que me cuenta usté?

Lo dol

Quant surt de casa l' anterro,
son pochs los homens que hi va;
pero aixís que arribe al Pont
llarga cua sol portá:
y es que mols son amagáts
per butigues y cafés,
y al veure que passe 'l dol
si afegixen pels carrés;
y fins ni ha de tan cómodos
que creyentse no es notat,
si posen al cap dels Perchens
tot fen lo disimulat.
Los homens, van á pilots;
les dones de tres an tres;
y tots charren y murmuren
á veure qui podrá més.
L' un diu que 'l mort ere un tuno;
l' altre, mol home de be,
pero de tan que debeye
no podie així al carré:
un diu que l' han mort los metjes;
l' altre qu' ha mort del disgust
perque 'l sastre li va fe
un pantalon massa just;
y hasta hi ha qui asegure
per haberhu sentit dí,
qu' ha mort de un fart de lloillo
que no 'l va pugué pahí.

Lo despido

Y aixís van seguint dihent
y 'l anterro caminant,
fintes que arriben al Pont
y una mica d' alto fan.
Allí 'ls que porten lo dol
se posen afillerats
y 's tráuhen tots lo barret
per despedí als convidats.
Luego aquestos preparantse
á desfilá per davant,
disminuhixen lo fondo
y d' un á un van passant;
y quant arriben á puesto
se trauhen també 'l barret
y fan tots *vista á la derecha*
y un saludo mol ben fet.
Amb aquesta ceremonia
l' anterro sol acabá:
lo mort se 'n va al cementiri,
lo dol se 'n va á passejá,
los capellans á la iglesia,
la berlina al berliná,
los marruecos al sellé
y 'ls cantadós á brená.

Lo benefici que resulte de la venta d' aquet romanse lo destine l' autor pera contribuir á la construcció del mausuleu que s' alse en lo cementeri pels repatriats d' Ultramar.